

Nationella prov i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare

Uppföljning kurs D – provversion D1, D2 & D3,
2022

Maria Anna Di Lucca & Marie Gustavsson

Inledning

Nationella prov i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare konstrueras av en grupp vid Institutionen för ämnesdidaktik, Stockholms universitet, hädanefter kallad provgruppen. Syftet med proven är enligt förordning att stödja betygssättningen. De nationella proven kan också bidra till att stärka skolornas kvalitetsarbete genom analyser av provresultaten i relation till uppfyllda betygs- eller bedömningskriterier på skolnivå, huvudmannanivå och på nationell nivå. Det finns inget specificerat datum då de nationella proven ska genomföras eftersom sfi-undervisningen bedrivs under hela året och kurser kan påbörjas och avslutas löpande. De enskilda proven kan således vanligtvis användas under en längre tidsbegränsad period men med ett fast första och ett sista provdatum som anges i sidfoten på varje delprovs förstasida. Utbildningsanordnarna erbjuder i regel prov kontinuerligt under hela året.

I denna rapport behandlas nationella prov D1, D2 och D3 som använts av utbildningsanordnare under 2022, från och med respektive provversions första tillåtna provdatum¹ till och med den 31 december 2022.

Inledningsvis beskrivs hur konstruktionsprocessen ser ut och provets sammansättning, därefter redogörs för hur insamlingen av resultat och lärarenkäter har gått till. Avslutningsvis redovisas och kommenteras resultat från respektive provversion och i samband med detta görs också jämförelser av resultat över tid.

Konstruktionsprocessen för provet

Det praktiska arbetet med att ta fram ett prov sträcker sig över cirka 12 månader och involverar utöver provgruppen och Skolverket även referenslärare och utprövningskolor. All konstruktion utgår från testspecifikationer som preciserar innehåll, format och tidsåtgång. Utveckling av ett prov förutsätter att uppgifter granskas och utvärderas kontinuerligt under framtagningsprocessen av personer med relevant utbildning och erfarenhet och därför är referensgrupper knutna till proven.

Referensgrupperna som är knutna till de nationella proven i sfi består till största del av erfarna lärare i kommunal vuxenutbildning runtom i landet, men även aktiva forskare inom ämnet svenska som andraspråk och medarbetare på Nationellt centrum för svenska som andraspråk ingår i grupperna. Referensgruppens uppgift är att i olika skeenden i konstruktionsprocessen granska och utvärdera proven men också att delta i bedömning av elevexempel liksom i processen att fastställa kravgränser för delproven.

En viktig del i processen att ta fram nya provversioner är utprövning och samtliga delprov prövas ut i sin helhet enligt samma rutiner som vid genomförande av ordinarie prov. För delprov Höra och Läsa genomförs utprövningen i två omgångar. Delprov Skriva och delprov Tala genomförs löpande under provens konstruktionsprocess.

Utprövningsresultaten för de receptiva delproven Höra och Läsa bearbetas statistiskt och analyser från den första utprövningen används tillsammans med kvalitativa analyser som stöd i arbetet med att välja, utveckla och bearbeta uppgifter. Analyserna

---

¹ Första tillåtna provdatum var 2022-01-17 för prov D1, 2022-03-21 för prov D2 och 2022-10-10 för prov D0. Samtliga tre provversioner har en användningstid på tre år fr. o. m. första tillåtna provdatum, vilket innebär t. o. m. 2025-01-17 för D1, respektive t. o. m. 2025-03-21 för D2 och 2025-10-10 för D3.

från den större utprovningen används för att fastställa den slutgiltiga sammansättningen av uppgifter som ska ingå i provversionen, vilket görs av provgruppen tillsammans med provansvarig från Skolverket. Samtidigt väljs elevtexter från utprovningen av delprov Skriva ut och ett bedörmöte hålls där lärare tillsammans med provgruppen bedömer ett antal texter. Bedömningarna från bedörmötet används för att ta fram kravgränser samt för att ta fram kommenterade exempel på elevlösningar som uppnår respektive inte uppnår kraven för delprovet. När samtliga delprov har fastställts och instruktioner för genomförande och övrig information till lärare är färdigskrivna layoutas provet. Därefter genomförs en kravgränssättning av de receptiva delproven och kravgränser fastslås för delproven Läsa respektive Höra. För delprov Tala finns kommenterade elevlösningar som uppnår kraven för delprovet i bedömningsstödet Samtal på gång.

Provets sammansättning

Provkonstruktionen utgår från kursplanen för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (SKOLFS, 2017:19) av vilken framgår att grunden för bedömningen ska vara elevens förmåga att använda det svenska språket på ett begripligt sätt och för olika syften i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv med en given progression mellan kurserna. Det innebär att på kurs B förväntas eleven kunna hantera ett enkelt språk i vardagliga situationer medan eleven på kurs D förväntas hantera ett mer komplext språk inom fler domäner. Kursplanen utgår från en kommunikativ, funktionell, syn på språk vilket innebär att man utgår från att all språkanvändning sker i ett visst syfte och i en viss social kontext (Ahlgren m.fl. 2016). För att kunna göra relevanta och adekvata språkliga val i förhållande till olika sociala och kommunikativa situationer behöver språkanvändaren ha kunskap om såväl det språkliga systemet som kunskap om hur systemet används. Föresatsen är att provuppgifterna ska vara så autentiska som möjligt, det vill säga att de ska vara utformade så att de liknar uppgifter som var och en kan ställas inför i sitt dagliga liv.

De nationella proven för sfi prövar färdigheterna: hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion och produktion samt skriftlig produktion, uppdelade i fyra delprov. Dessa speglar de fem kunskapsområden som finns beskrivna i kursplanen.

Delprov Tala

I delprov Tala prövas muntlig interaktion och produktion vilket för kurs D avser förmågan att med viss anpassning till syfte och mottagare/samtalspartner, med ett enkelt språk och med visst flyt, tala och delta i samtal och diskussioner om bekanta ämnen som eleven kan möta i såväl informella som mer formella situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Vidare prövas förmågan att relativt självständigt berätta, beskriva, ge råd och instruktioner, framföra och efterfråga erfarenheter, intryck, tankar och information, diskutera, uttrycka och bemöta åsikter och argumentera i enkel form. Uppgifterna berör aktuella händelser, erfarenheter, intryck och åsikter som eleven kan möta i informella och mer formella situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv, exempelvis utbildning, arbete, boende, familj/vänner, intressen/aktiviteter, konsumtion, trafik, kultur, miljö, ekonomi.

För kurs D består delprov Tala av två uppgifter som prövar förmågan att relativt självständigt delta i enkla samtal om bekanta ämnen som eleven kan möta i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. En uppgift fokuserar på muntlig

produktion och genomförs enskilt och den andra uppgiften fokuserar på muntlig interaktion och genomförs tillsammans med en annan elev som samtalspartner.

Delprov Skriva

I delprov Skriva prövas skriftlig produktion vilket för kurs D avser förmågan att för olika syften och med viss anpassning till syfte och mottagare skriva enkla texter för att kommunicera i vanliga informella och mer formella situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv som eleven kan ställas inför. Vidare prövas förmågan att skriva enkla texter som har visst flyt och viss anpassning till syfte och mottagare.

Delprov Skriva för kurs D består av två uppgifter varav den ena prövar elevens förmåga att skriva enkla texter med viss anpassning till syfte, mottagare och situation i informella situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv medan den andra uppgiften har fokus på mer formella situationer. Den informella uppgiften har en personlig utgångspunkt utifrån elevens perspektiv medan den mer formella uppgiften visserligen har en personlig utgångspunkt men även en del som är av mer generell karaktär. Texterna eleverna ska skriva i delprovet kan vara berättande, beskrivande, redogörande och/eller argumenterande. De ämnen som eleven förväntas klara av ryms inom domänerna vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv och rör exempelvis utbildning, arbete, boende, familj/vänner, intressen/aktiviteter, konsumtion, trafik, kultur, miljö, ekonomi.

Delprov Höra

I delprov Höra för kurs D prövas elevens förmåga att förstå tydligt tal i informella och mer formella situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

I delprovet förekommer en variation av tydliga talade texter, av informell och mer formell karaktär, om bekanta ämnen som eleven kan möta i olika situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Det kan vara uttalanden där några personer berättar om ett intresse eller beskriver en aktivitet eller händelse, samtal eller diskussioner mellan två för varandra bekanta eller obekanta personer. Det kan vidare röra sig om nyheter eller en längre monologisk talad text, ibland av skönlitterär karaktär, där någon återger en händelse eller ett händelseförlopp. Texterna kan behandla mer generella ämnen och innehålla en del mindre frekventa ord och uttryck.

För att lösa uppgifterna i delprovet ska eleven kunna uppfatta detaljerad och tydligt uttryckt information och svara på frågor om när, var och varför något sker samt vad någon gör och vem som gör något. Eleven ska också med hjälp av nyckelord och fraser som återfinns i olika delar av den talade texten kunna uppfatta ett mer övergripande innehåll. I de flesta fall framgår sambanden tydligt men ibland kan budskapet uttryckas mellan raderna. Eleven visar sin förståelse genom att till exempel svara på frågor om vad ett uttalande, en nyhet eller berättelse handlar om, vad någon ska eller vill göra, vad någon tycker och varför personen tycker så, vad personerna i ett samtal kommer överens om eller i vilket ärende en person ringer. Det kan också handla om att para ihop en nyhet med en rubrik. Dessutom krävs att eleven kan hantera konkurrerande information som förekommer i text och frågornas svarsalternativ.

I proven för kurs D är hörförståelsen samlad i en del, delprov Höra. Antalet deluppgifter som ingår i delprov Höra är 24 för prov D1, 23 för prov D2 och 24 för prov D3.

Delprov Läsa

I delprov Läsa för kurs D prövas elevens förmåga att läsa och förstå enkla texter i informella och mer formella situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

Texterna som förekommer i delprov Läsa, kurs D, är en variation av enkla och tydliga texter om bekanta ämnen, som eleven kan möta i informella och mer formella situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Texterna innehåller information och instruktioner, och kan till exempel vara annonser, program, faktatexter, tabeller och diagram. Det kan vidare röra sig om berättande, beskrivande, redogörande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar, insändare, texter i sociala medier, intervjuer och personliga uttalanden samt mejl. Texterna kan behandla mer generella ämnen och innehålla en del mindre frekventa ord och uttryck.

På kurs D har eleven utvecklat sitt läsflyt och läser med större självständighet än på kurs B och C, vilket visar sig genom att eleven kan hantera mer omfattande texter och klarar av att uppfatta innehållet även då obekanta ord och uttryck förekommer. Eleven läser också med bibehållen förståelse texter som har en viss abstraktionsnivå och behandlar mer generella ämnen, och som har viss komplexitet i form av exempelvis mer implicit uttryckt innehåll, fler nominaliseringar eller variation i ordförråd.

För att lösa uppgifterna i delprovet ska eleven kunna uppfatta enkel och tydligt uttryckt information, både i löpande och icke-löpande text, och visa sin förståelse genom att till exempel svara på frågor om när, var och varför något sker eller vem man ska kontakta i ett ärende, vad någon gör och vem som gör något. Eleven ska också med hjälp av nyckelord och fraser som återfinns i olika delar av texten kunna uppfatta ett mer övergripande innehåll. I de flesta fall framgår sambanden tydligt men ibland kan budskapet uttryckas mellan raderna. Eleven visar då sin förståelse genom att till exempel svara på frågor om vad och varför något händer, vad någon vill, gör eller tycker, vem som vill, gör eller tycker något och varför personen vill, gör eller tycker så. Eleven visar även sin förståelse genom att para ihop ett textstycke med en rubrik, ett ord, en person eller en fråga. Eleven ska därutöver kunna lösa uppgifter som kräver förståelse av både textuella och innehållsliga samband, exempelvis i uppgifter som går ut på att para ihop en fråga och ett svar i en intervju eller att välja rätt ord som innehållsligt och textuellt passar in i en löpande text. För att lösa uppgifterna i delprovet krävs dessutom att eleven kan hantera konkurrerande information som förekommer i text och svarsalternativ.

I proven för kurs D är läsförståelsen fördelad på två provdelar, Läsa A och Läsa B. Antalet deluppgifter som ingår i delprovet är 37 för både prov D1 och D2. Delprov Läsa i D3 innehåller 38 deluppgifter.

Utprovning

Som nämnts tidigare är utprovningen av delproven en viktig del i processen med att ta fram nya provversioner och samtliga delprov prövas ut i sin helhet enligt samma rutiner som vid genomförande av ordinarie prov. Utprovning av delproven som ingår i provversionerna D1, D2 och D3 genomfördes under åren 2020–2022.

Uppgifterna i delprov Tala för samtliga tre provversioner bestod av återanvända uppgifter och prövades på cirka 12 elever vardera under respektive provversions

utprövningsperioder under 2020–2022. Eleverna som deltog i utprövningarna kom från samtliga studievägar.

Uppgifterna till delprov Skriva för prov D1 och prov D2 prövades under 2021 på 56 respektive 63 elever. Delprov Skriva för D3 prövades under 2022 på 59 elever. För samtliga tre provversioner prövades delprovet på elever från på samtliga tre studievägar.

Utprövningen genomförs för delprov Höra tillsammans med delprov Läsa i två omgångar. För prov D1 gäller att 60 elever deltog i en första utprövning av delprov Höra och delprov Läsa i mars 2020. Efter revidering prövades uppgifterna under mars och april samma år av ytterligare 165 elever. För prov D2 deltog 47 elever i en första utprövning av Höra och Läsa i juni 2021. Ytterligare 192 elever deltog i en andra utprövning under september och oktober 2021. Delprov Läsa och delprov Höra för prov D3 prövades på 48 elever i en första utprövningsomgång under november 2021. I den andra utprövningsomgången, från slutet av januari till början av mars 2022, deltog 186 elever. Utprövningarna hade geografisk spridning i landet och eleverna kom huvudsakligen från studieväg 2 och 3 (38% respektive 50% för delprov Höra och 40% respektive 65% för delprov Läsa för D1, 48% respektive 41% för delprov Höra och 48% respektive 41% för delprov Läsa för D2, samt 46% respektive 40% för delprov Höra och 48% respektive 43% för delprov Läsa för D3). Övriga deltagare kom från studieväg 1.

Insamling

För att kunna följa upp elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven i svensk skola, för forskning och för utveckling av de nationella proven, samlas provresultat in från genomförda nationella prov. Lärare skickar in provresultat för två insamlingar. Den ena insamlingen gäller rapportering av delprovresultat och provbetyg för samtliga elever i alla skolor. Insamlingen är en del av Sveriges officiella statistik och görs av Statistiska centralbyrån (SCB). Uppgifterna lämnas in till SCB från huvudmännen eller direkt från skolenheterna.

Den andra insamlingen görs för att provgruppen ska ha möjlighet att analysera och vidareutveckla proven. Anordnare ombeds därför att skicka in genomförda prov från var femte elev tillsammans med berörda elevers bakgrundsuppgifter direkt till provkonstruktören. I samband med denna insamling ombeds lärare även att fylla i en enkät där de får utvärdera det genomförda provet. I enkäterna får lärarna svara på frågor om innehåll, svårighetsgrad, tid för genomförande, i hur hög grad bedömningsprotokoll och elevexempel har fungerat som stöd vid bedömning och hur lärarna på den aktuella skolan organiserar bedömning och sambedömning.

Insamlingen av resultat och enkäter hos provkonstruktören pågår under en ettårsperiod från och med första provdatum.

Provresultat med kommentarer

Elever som genomfört proven för kurs D i relation till utbildningsbakgrund

Kurs D finns på tre olika studievägar. Utformningen av kurserna för de olika studievägarna kan se olika ut men mål och betygskriterier är desamma. Proven för kurs D ges således till elever från samtliga tre studievägar.

Tabell 1. Andel elever som genomfört de nationella proven D10–D19; D1–D3 på riksnivå 2016–2022 i procent kategoriserat efter skolbakgrund (Skolverket 2016, 2017, 2018, 2019, 2021, 2022)

	NP10 2016	NP11 2017	NP12 2018	NP13 2018	NP14 2019	NP15 2019	NP16 ht 2021	NP18 ht 2021	NP19 ht 2021	NP1 2022	NP2 2022	NP3 2022
0–3 år	2,8	2,5	3,2	3,6	3,1	4,7	7,7	6,5	5,2	7,0	7,0	7,0
4–6 år	4,4	2,9	4,4	4,3	4,6	5,1	5,7	5,9	7,5	4,6	4,8	4,1
7–9 år	9,8	9,1	10,0	11,0	11,3	12,3	15,1	15,7	13,3	9,4	10,0	8,4
10–12 år	25,1	26,0	25,5	24,0	24,1	22,7	20,1	24,1	25,6	18,7	20,5	19,6
13 år +	47,0	49,9	44,7	47,4	46,9	46,0	38,6	38,5	36,8	43,0	41,2	45,1
Okänd	10,9	9,6	12,2	9,6	9,9	9,2	15,2	11,7	13,5	17,3	16,5	15,5
n	5744	3876	3943	2908	4584	2752	1172	826	729	7656	5035	1741

n = antal prov i urvalet från den nationella statistiken för angivet år.

Tabell 1 ovan visar andelen elever som har genomfört de nationella proven D10 2016 – D3 2022 på riksnivå år 2016–2022 2015–2022 kategoriserat efter skolbakgrund.

Tabellen visar även det totala antalet elever som har genomfört respektive provversion under angivet år eller termin. Notera att endast resultat från ett år redovisas för varje provversion samtidigt som användningstiden för en provversion som regel sträcker sig över flera år. Således redovisas endast ett urval av resultaten på riksnivå för respektive provversion.

Skolverket sammanställer och redovisar resultat för de nationella proven per kalenderår. Då de olika provversionerna har sitt första provdatum vid olika tidpunkter under året, inverkar det på antalet genomförda prov för respektive provversion i tabellen så att de provversioner som ges ut sent på året har ett lägre antal genomförda prov än de som ges ut tidigt. Exempelvis gavs D1 ut i januari 2022 medan D2 och D3 gavs ut i mars respektive oktober samma år, vilket förklarar det relativt låga antalet genomförda prov för D3.²

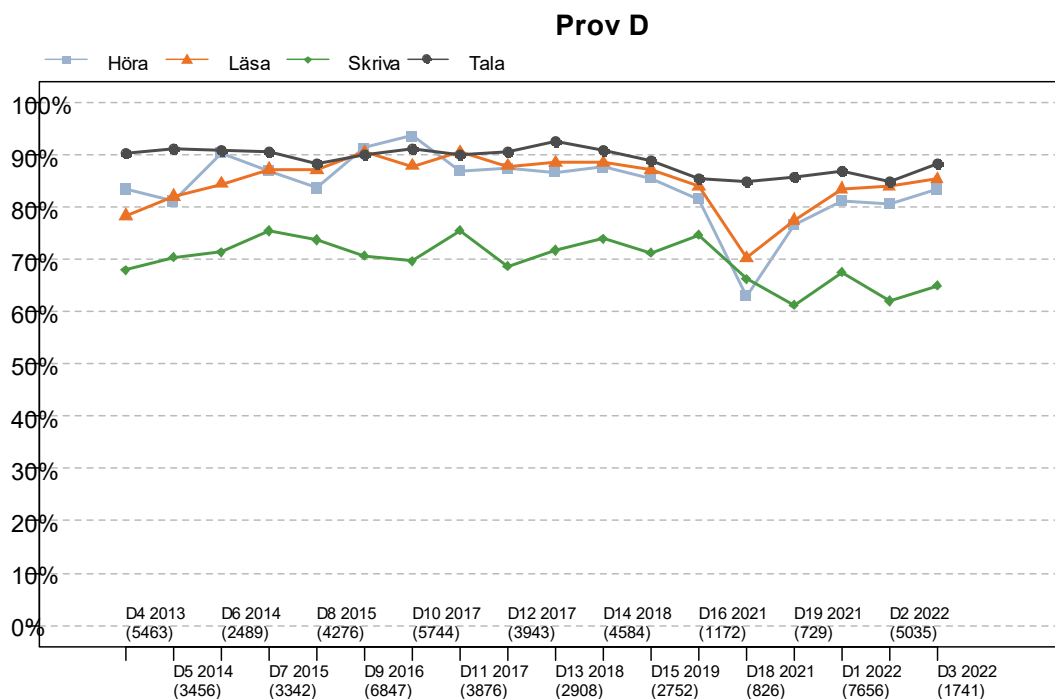
Av tabellen framgår att grupperna med 10–12 års skolbakgrund och 13 års skolbakgrund eller mer utgjort de största elevgrupperna vid genomförandet av samtliga prov för kurs D. För provversion 16–19 är gruppen elever med 13 års utbildning eller mer något mindre än för tidigare provversioner och år.

Resultat på nationell nivå

I detta avsnitt redovisas delprovsresultat för provversionerna D4 2013 – D3 2022 i SCB:s insamling på nationell nivå.

² Notera också att då proven delvis var inställda under 2020 och 2021 för NP 16 och NP 18 finns endast data från höstterminen 2021 för dessa provversioner. Av samma skäl finns endast underlag för provversion 19 från höstterminen 2021. Antalet genomförda prov som redovisas för de versionerna är därför avsevärt lägre än för tidigare provversioner.

Diagram 1 – Andel elever som uppnått kraven per delprov, inom parentes antal prov i urvalet från den nationella statistiken för angivet år

Diagrammet ovan visar andel elever på riksnivå som uppnått kraven för respektive delprov, provversion och år. Resultaten från D16, D18 och D19 fanns på grund av Covid 19-pandemin endast tillgängliga från hösten 2021 och urvalet är därför begränsat och avsevärt mindre än för tidigare provversioner. Därför bör dessa resultat tolkas med försiktighet. Resultaten under och efter Covid 19-pandemin diskuteras vidare i uppföljningens avslutning.

Av diagrammet framgår att Tala är det delprov med högst andel elever som uppnått kraven för delprovet. Resultaten har varit stabila över tid och andelen elever som uppnår kraven ligger mellan cirka 85 och dryga 90 procent. För provversionerna D1, D2 och D3 är andelen lite knappt 90 procent, vilket alltså ligger i linje med resultaten för delprov Tala i tidigare provversioner.

Skriva är det delprov som jämfört med de andra delproven har haft det lägsta resultatet, med en variation kring 70–80 procent elever som uppnår kraven för delprovet fram till prov D16. Därefter har resultaten en nedåtgående trend. Från och med D18 och fram till och med prov D3 pendlar andelen elever som når kraven för delprovet mellan 60 och drygt 65 procent. Provversionerna D19 och D02 utmärker sig med den lägsta andelen elever som når kraven, cirka 60 procent, vilket är lägre än tidigare provversioner.

Andelen elever som uppnår kraven för delprov Läsa respektive delprov Höra har legat relativt stabilt över tid, mellan cirka 80 och 90 procent fram till prov D16. Därefter sjunker andelen till cirka 70 respektive dryga 60 procent i D18. I provversionen D19 ökar sedan resultaten något, till strax under 80 procent i både delprov Läsa och delprov Höra. Andelen elever som uppnår kraven för delprov Läsa och delprov Höra i provversionerna D1, D2 och D3 är lite drygt 80 procent för Läsa och runt 85 procent för Höra. Resultaten

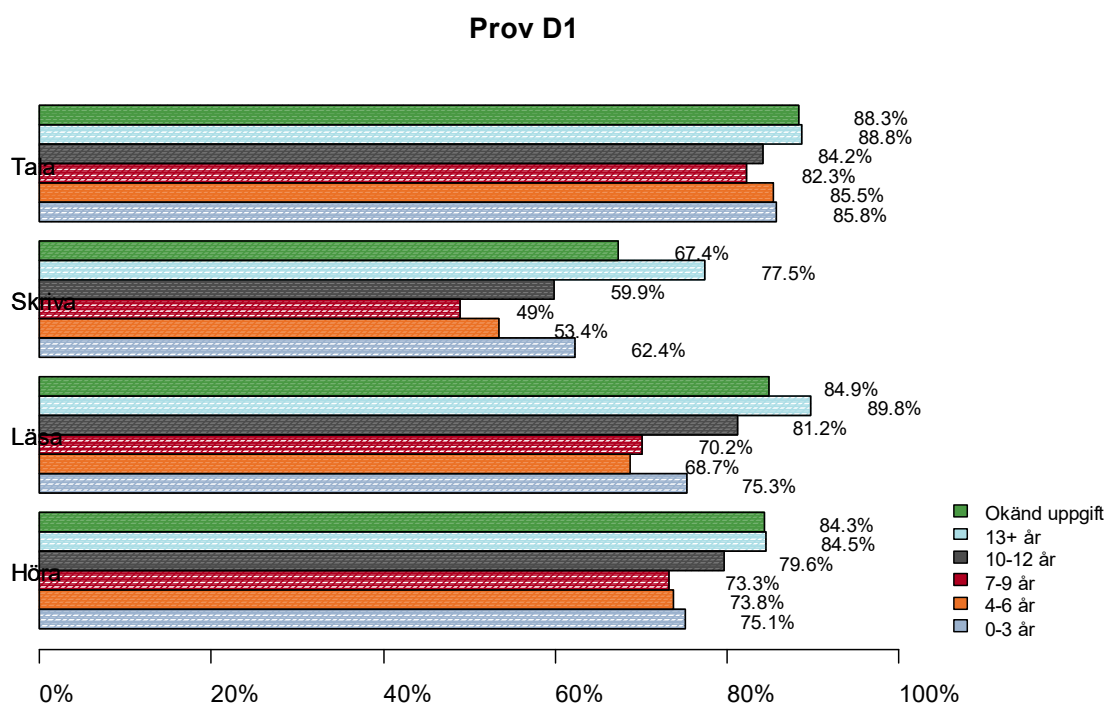
ligger ungefär i linje med resultaten för D19, det vill säga något lägre än innan pandemin.

Sammanfattningsvis har andelen elever som uppnår kraven för delprov Läsa och delprov Höra i proven D1, D2 och D3 ökat något efter det vikande resultaten för de prov som genomfördes under Covid 19-pandemin. Dock ligger resultaten för delprov Skriva kvar på samma nivå som under pandemin, medan resultaten för delprov Tala ligger stabilt över tid, och verkar inte ha påverkats av omständigheterna under pandemin.

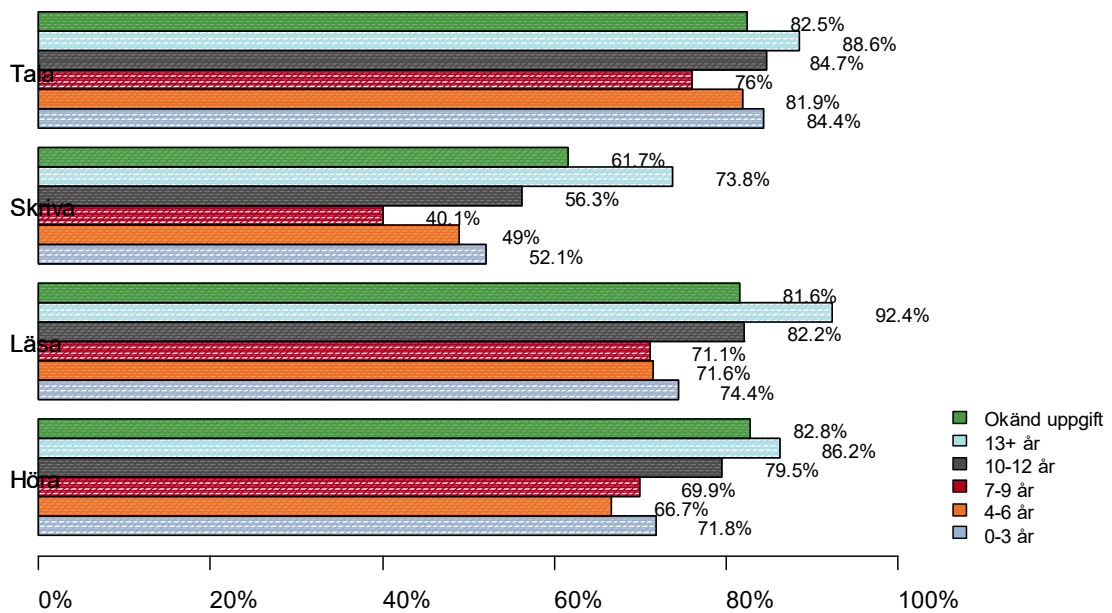
Resultat på nationell nivå utifrån utbildningsbakgrund

I diagrammen nedan redovisas andelen elever per delprov som når kraven för respektive delprov under insamlingsperioden 2022, uppdelat på elevernas utbildningsbakgrund.

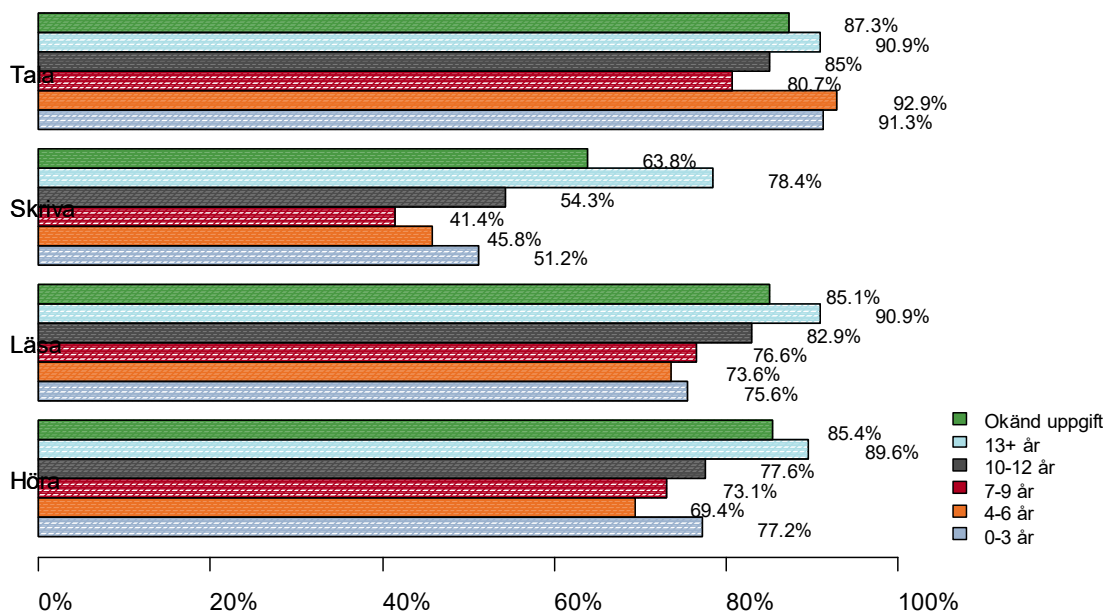
Diagram 2-4. Andel elever som uppnått kraven per delprov på nationell nivå per delprov, kategoriserat efter skolbakgrund

Prov D2

Prov D3

Tidigare uppföljningsrapporter har visat ett samband mellan längre utbildningsbakgrund och högre resultat. Det gäller framförallt delprov Läsa och delprov Skriva. Samma samband brukar finnas för delprov Höra, men där brukar skillnaderna vara mindre framträdande. För delprov Tala brukar skillnaderna i resultat mellan utbildningsgrupper vara mycket små.

Diagrammen ovan visar ett liknande mönster som i tidigare uppföljningsrapporter för de nationella proven i kurs D. Dock avviker mönstret i resultaten för delprov Skriva i

samtliga tre provversioner något från hur det brukar se ut. I provversionerna D1, D2 och D3 är andelen elever som uppnår kraven för delprov Skriva lägre i elevgruppen med en utbildningsbakgrund på 7–9 år än för grupperna 0–3 år och 4–6 år. Samma sak gäller för delprov Tala i D1 och D2.

Provgruppens insamling av prov och enkätresultat med kommentarer

Som nämnts ovan samlar provgruppen in ett urval genomförda prov för att kunna utvärdera och utveckla proven. Insamlingen gör det möjligt för provgruppen att följa upp resultat på uppgiftsnivå och på så sätt kunna analysera avvikelser eller trender för proven. Dessutom ombeds lärare att svara på en lärarenkät till varje provversion.

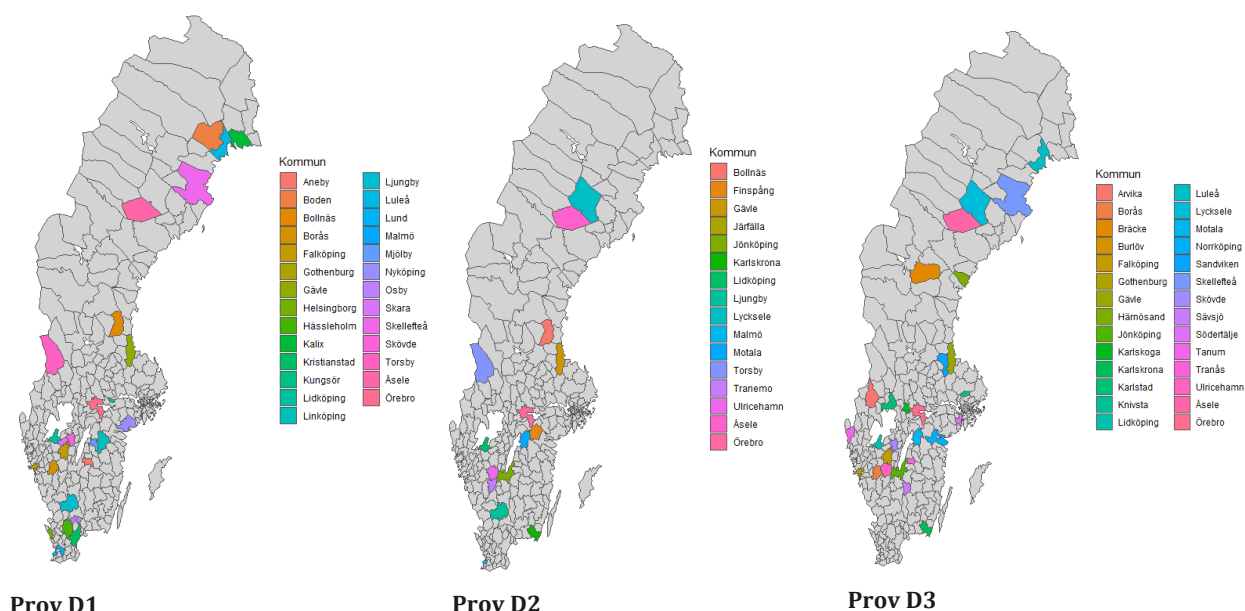
Inskickade prov

Antalet inskickade prov till konstruktören under insamlingsperioden är 52 för prov D1, 162 för prov D2 och 126 för D3. Provgruppen använder det inskickade materialet för fortsatt analys av uppgifter och elevprestationer i det löpande arbetet med utveckling av proven. Då antalet inskickade prov tenderar att vara lågt i förhållande till antalet genomförda prov under insamlingsperioden, redovisas inte någon analys på uppgiftsnivå i den här rapporten.

Enkätresultat med kommentarer

Provgruppen vill rikta ett stort tack till de lärare som svarat på enkäten till proven. 45 svar på enkäten har inkommit för prov D1 från 27 olika kommuner. För prov D2 har 36 svar och för D3 har 49 svar inkommit från 16 respektive 29 olika kommuner. I figur 1–3 nedan framgår vilka kommuner som skickat in svar på lärarenkäten till konstruktören.

Figur1-3. Kommuner som skickat in svar på lärarenkäten för provversionerna D1- D3 2022

I enkäten som hör till proven har lärarna bland annat fått svara på frågor om innehållet i delproven, frågor om i vilken utsträckning man har haft hjälp av bedömningsanvisningar och elevexempel till de produktiva delproven Tala och Skriva, om proven som helhet är ett stöd för betygssättning på kursen, samt frågor om hur väl elevernas resultat på delproven överensstämmer med lärarens bedömning av elevernas övriga prestationer på kursen. Lärarna har även möjlighet att lämna kommentarer på provversionerna när de svarar på enkäten. En del av resultaten presenteras nedan, men observera att det låga antalet svar och kommentarer i enkäterna gör att det är svårt att dra några säkra slutsatser och urskilja mer generella tendenser.³

Provet som helhet och stöd för betygssättning

De lärare som svarat på enkäten har haft stöd av provet vid betygssättning. I enkäten fick man ta ställning till påståendet "Provet som helhet är ett stöd för betygssättningen på kursen" och välja bland svaren "instämmer helt", "till stor del" eller "inte alls". En majoritet av lärarna instämmer helt eller till stor del med påståendet (57,8 respektive 28,9 procent för D1; 45,7 respektive 40 procent för D2; 50 respektive 32,6 procent för D3).

Elevernas resultat på delproven och övriga prestationer på kursen

I enkäten fick lärarna även ange hur väl man anser att elevernas resultat på delproven överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen för den färdighet som testas i respektive delprov. Man fick välja bland svaren "i hög grad", "i ganska hög grad" och "i ganska låg grad".

Majoriteten av lärarna anger här i hög respektive i ganska hög grad för samtliga färdigheter. För delprov Höra: 71,1 respektive 22,2 procent för D1; 55,6 respektive 25 procent för D2; 44,4 respektive 31,1 procent för D3.

För delprov Läsa 73,3 respektive 20 procent för D1; 55,6 respektive 33,3 procent för D2; 40 respektive 33,3 procent för D3.

För delprov Skriva: 64,4 respektive 28,9 procent för D1; 41,7 respektive 36,1 procent för D2; 37,8 respektive 40 för D3.

För delprov Tala: 68,9 respektive 28,9 procent för D1; 58,3 respektive 33,3 procent för D2; 43,5 respektive 34,8 procent för D3.

Lärares synpunkter på delprov Höra

Lärarna fick även ange om man anser att innehållet generellt i delprov Höra är "bra", "acceptabelt" eller "mindre bra". Det stora flertalet lärare anser att innehållet i delprovet är bra eller acceptabelt i samtliga tre provversioner (82,2 respektive 6,7 procent för D1; 69,4 respektive 16,7 procent för D2; 74,5 respektive 12,8 procent för D3). Detta speglas också i lärarnas kommentarer på delprovet. Samtidigt förekommer enstaka kommentar

---

³ Resultatet redovisas på enhetsnivå under förutsättning att minst fem svar lämnas. Vid färre än fem svar finns risk att röja enskilda personers identitet. De öppna kommentarerna i enkäterna är frivilliga. De flesta lärare väljer dock att endast kryssa i de fasta svarsalternativen i enkäten.

om att svårighetsnivån på delprovet eller på enskilda uppgifter är hög. Ett urval kommentarer kring delprov Höra följer här:

- Tydligt tal, relevanta ämnen. (D1)
- En ljudbok var svår. Det var mycket att tolka. (D1)
- Svårighetsnivån var på en lämplig nivå. (D1)
- I jämförelse med tidigare prov, upplevdes detta prov svårare. (D2)
- Relevant men något enkel nivå. (D2)
- Det var bättre variation på rösterna än tidigare. (D2)
- Bra variation på innehåll och röster. (D3)

Lärares synpunkter på delprov Läsa

Lärarna är över lag positivt inställda till innehållet i delprov Läsa. På frågan om man anser att innehållet generellt i delprov Läsa är "bra", "acceptabelt" eller "mindre bra" svarar en majoritet av lärarna bra eller acceptabelt (77,8 respektive 8,9 procent för D1; 77,8 respektive 16,7 procent för D2; 63 respektive 15,2 procent för D3). Förutom kommentarer om att innehållet är bra, relevant och på lagom nivå, finns de som menar att texterna och delproven är för lätta och andra som kommenterar enskilda uppgifter som svåra. Precis som i tidigare uppföljningsrapporter kommenteras även tiden för genomförandet, som några menar är för kort och andra menar är för lång. Flera lärare efterlyser uppgifter om statistik. Nedan följer ett urval kommentarer som speglar variationen i kommentarerna kring delprov Läsa:

- Något för lätta texter. (D1)
- Lagom svårt. (D1)
- Relevanta aktuella uppgifter över lag. (D1)
- Varför finns det inga uppgifter med diagram? (D1)
- Bara det att det är för mycket text. Tiden räcker inte till. (D1)
- Svårighetsgraden upplevde eleverna var lätt och de använde inte hela tidsspannet. (D1)
- Upplevdes som något enklare än tidigare prov. (D2)
- Texternas layout gjorde dem relativt lätta att överblicka trots svårighetsnivån på kurs D. Viktigt för många med kortare skolbakgrund. (D2)
- Artikeln var ganska svår. (D2)
- Det fanns inga uppgifter om statistik. (D2)
- Tiden är alldeles för kort. (D3)
- Tiden är mer än tillräcklig. (D3)
- Vi undrar varför det inte finns några frågor som rör statistik/diagram/tabeller. (D3)

Lärares synpunkter på delprov Skriva

Lärarna är i till stor del nöjda med skrivuppgifterna i provversionerna D1, D2 och D3. I enkäten fick man ange om man anser att skrivuppgifternas innehåll är "bra", "acceptabla" eller "mindre bra". En majoritet av lärarna anser här att uppgifternas innehåll är bra eller acceptabla (86,7 respektive 6,7 procent för D1; 65,7 respektive 28,6 procent för D2; 63,8 respektive 23,4 procent för D3). Många av kommentarerna kring skrivuppgifterna är också positiva. Kommentarer kring specifikt den första skrivuppgiften är få, däremot kommenteras den andra skrivuppgiften, i alla tre provversionerna. Bland kommentarerna till D1 och D2 finns de som menar att mottagaren av texten i den andra skrivuppgiften är otydlig. För prov D3 rör flera av kommentarerna ämnet i den andra skrivuppgiften, som några menar inte är helt relevant för eleverna på kurs D. Några få kommentarer rör tiden för genomförandet,

ytterligare några kommenterar längden på instruktionerna till uppgifterna. Det förekommer också några kommentarer om att man saknar texttypen argumenterande text i delprovet.

Ett urval kommentarer kring delprov Skriva:

- Bra, stämde bra med verklighet och kursinnehållet. (D1)
- Svårighetsgraden var på en lämplig nivå. (D1)
- Svårigheten består i att tiden inte räcker till. Trots att eleverna försöker planera sin tid blir den andra texten oftast lidande. Förslag: Två texter under två olika tillfällen. (D1)
- Saknar argumenterande text. (D1)
- Den andra skrivuppgiften är otydlig då det inte framgår vem som är mottagare. (D1)
- Saknar argumenterande text. (D1)
- Den första uppgiften var bra, men den andra var svår, just i och med att man inte riktigt visste vem den vände sig till. (D2)
- Uppgift 2 var för många ett lite för abstrakt och främmande ämne, oavsett vilken grupp man gått i och vilken lärare man haft. Jag skulle tro att det delvis kan bero på att det upplevs konstigt att ge förslag i en text som saknar specifik mottagare. (D2)
- En av uppgifterna gick ut på att ge tips och råd, vilket är något som eleverna kan ha nytta av i verkligheten. (D2)
- När instruktionerna är korta så är det lättare för eleverna att förmedla den informationen vidare till elever som vid senare tillfälle ska skriva prov. (D2)
- För mycket information att läsa i uppgift 1. (D3)
- Uppgifterna var relevanta. (D3)
- Uppgift 2: Svårt att förstå mottagare, uppgiften i sig något konstlad. (D3)

Lärarna fick också svara på frågor om materialet i häftet Bedömningsanvisningar som hör till bedömning av delprov Skriva. Av svaren framgår att man har haft hjälp av materialet. Lärarna fick bland annat ta ställning till om man haft "god", "viss" eller "ingen" hjälp av elevlösningarna med tillhörande bedömningskommentarer och en majoritet anger att man har haft god eller viss hjälp av dessa (79,6 respektive 18,2 procent för D1; 80,6 respektive 16,7 procent för D2; 78,2 respektive 19,1 procent för D3). Man fick även ta ställning till om man anser att bedömningarna av elevlösningarna var "för stränga", "rimliga" eller "för milda". De flesta anser att de är rimliga (80 procent för D1; 66,7 procent för D2; 63,8 procent för D3). Samtidigt är det fler lärare som anser att bedömningarna är för milda än de som anser att bedömningarna är för stränga (för D2 och D3 anger 27,8 respektive 27,7 procent att de är för milda). Nedan ges ett urval kommentarer som speglar variationen bland synpunkterna på materialet till bedömning av skrivuppgifterna:

- Jag tycker att det blev tydligare var nivån är. (D1)
- Jag tycker att anvisningarna är mer svårnavigerade nu när det bara är Icke godkänt och Godkänt. När jag som lärare försöker hitta matchande nivå i elevexemplen tar det mycket tid. Jag skulle önska att uppgifterna är i stegrad nivå trots att vi enbart sätter G. (D1)
- Det är bra att det fanns bild på hur ni hade kryssat i och en kommentar till detta. Klart bättre än tidigare. (D2)
- De godkända texterna har för låg nivå. (D2)
- Bedömningarna av elevlösningarna var rimliga men vi upplever att bedömningen av verbhantering var för milda. (D3)
- Skolverkets bedömningar av exempeltexter är generösa. (D3)

Lärares synpunkter på delprov Tala

På frågan om man anser att uppgifterna i delprov Tala är ”bra”, ”acceptabla” eller ”mindre bra” svarar en majoritet av lärarna att de är bra eller acceptabla (71,1 respektive 20 procent för D1; 75 respektive 22,2 procent för D2; 63,8 respektive 17 procent för D3). Även här ges kommentarer på innehåll och uppgifternas utformning. Förutom kommentarer om att innehåll och uppgifter är bra, finns även några som menar att det kan vara svårt för elever att tala tillräckligt mycket kring de enskilda uppgifterna. Nedan följer ett urval kommentarer som speglar variationen i åsikterna kring delprov Tala:

- Bra ämnen. (D1)
- Vissa ämnen är svårare än andra utifrån elevens perspektiv. Men inget av diskussionsämnena var för svårt. (D1)
- Jag upplever upplägget som underligt. Just på D-testet ska läraren fylla på med frågor, som ibland känns lösryckta. (D1)
- Upplägget med frågekort känns lättsamt och bidrar till ett extra flöde i samtalet. (D2)
- ”Uppgifterna är för få att välja bland.” (D2)
- Vi var mycket nöjda med ämnesvalen i det här provet. (D3)
- De enskilda uppgifterna var inte så stimulerande för eleverna. (D3)

Vad gäller materialet i häftet Bedömningsanvisningar som hör till bedömning av delprov Tala, har en majoritet av lärarna haft god eller viss hjälp av bedömningsmatrisen och kommentar till bedömning av delprov Tala (55,6 respektive 33,3 procent för D1; 69,4 respektive 19,4 procent för D2; 63,8 respektive 21,3 procent för D3). Samtidigt kommenterar flera lärare matrisen för de enskilda uppgifterna och tycker att det är förvirrande att interaktion ska bedömas där. På frågan om i vilken utsträckning lärarna haft hjälp av materialet i det betygsgestödd bedömningsstödet Samtal på gång vid bedömning av de egna elevernas prestationer på delprovet har nästan hälften av lärarna i enkäten angett ”Kan ej svara”. Flera av lärarnas kommentarer tyder på att en möjlig förklaring eller delförklaring till detta kan vara att det nya, uppdaterade bedömningsstödet Samtal på gång, gavs ut först under hösten 2022:

- Jag har inte använt det. (D1)
- Bör uppdateras snarast. (D1)
- Det är till stor hjälp för att bedöma var gränsen till Godkänt är. Det vore dock önskvärt att få nya inspelningar, med kommentarshäften, som gäller för det nya betygssystemet. (D2)
- Stödet har inte varit tillgängligt särskilt lång tid. Det är också komplicerat att få tillgång till. (D3)

Avslutning

I föregående uppföljningsrapport, som behandlade provversionen D19, uppmärksammades att andelen elever som uppnådde kraven för delproven Höra, Läsa och Skriva var lägre än för proven som gavs ut innan Covid 19-pandemin. Utifrån resultaten 2022 kan man, med undantag för delprov Skriva, se att resultaten för D1-D3 åter ligger i linje med de provversioner som genomfördes innan Covid 19-pandemin, men i den lägre delen av resultatspannet.

För delprov Tala har andelen elever som uppnått kraven för delprovet legat stabilt över tid. För provversionerna D1, D2 och D3 har mellan 85 och knappt 90 procent av

eleverna uppnått kraven för delprovet, vilket överensstämmer med resultaten för flera av provversionerna mellan år 2013 och 2019. Andelen elever som uppnår kraven för delprovet Skriva ligger dock fortsatt relativt lågt, mellan dryga 60 och cirka 65 procent, vilket är lägre än för provversionerna innan Covid 19-pandemin.

Skolverket (2020a, 2020b, 2021a, 2021b) har i flera undersökningar följt upp vilka effekter Covid 19-pandemin har haft på undervisning och elevernas studieresultat inom sfi. Under hösten 2021 genomförde Skolverket (2021b) en enkätundersökning bland samtliga huvudmän inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare runt om i Sverige. Utifrån intervjuerna framgår att så många som 90 procent av de svarande huvudmännen bedömde att det hade skett ett kunskapsstapp inom sfi under pandemin, varav nästan 40 procent av huvudmännen bedömde att det i stor utsträckning hade skett ett kunskapsstapp. I linje med huvudmännens uppfattningar kan man se att andelen elever som avslutat en kurs med godkänt betyg är lägre efter pandemin än innan pandemin 2017 (65%), 2018 (63%), 2020 (51%), 2021 (52%), 2022 (50%) (Skolverkets.se/statistik). Elevernas resultat på de nationella proven för kurs D under pandemin stödjer huvudmännens uppfattning om ett kunskapsstapp inom sfi och pekar likt kursbetygen för perioden på en nedåtgående trend i elevernas resultat under den perioden.

Tidigare uppföljningsrapporter har visat ett samband mellan lång utbildningsbakgrund och höga resultat på delproven. Samma bild framträder för prov D1, prov D2 och prov D3, men med vissa skillnader. För delprov Skriva i samtliga tre provversioner har elevgruppen med en utbildningsbakgrund på 7–9 år en lägre andel som uppnår kraven för delprovet än grupperna med 0–3 år och 4–6 år. Samma sak gäller resultatet för delprov Tala i D1 och D2 för gruppen 7–9 år jämfört med grupperna 0–3 år och 4–6 år.

Av de inskickade svaren i lärarenkäten framgår att lärarna har haft stöd av samtliga tre provversioner i den här uppföljningsrapporten, samt att elevernas resultat oftast ligger i linje med hur de har presterat tidigare på kursen. En stor majoritet av de lärare som svarat uppskattar innehållet i delproven och lärarna anser att svårighetsnivån i stort är lagom, samtidigt som de kommentarer lärarna ger i enkäten ibland visar på helt olika uppfattningar om delproven och uppgifterna i provet.

Bland de lärarkommentarer som utmärker sig är de som anser att svårighetsnivån på delprov Höra ligger högre i proven D1–D3 än i tidigare provversioner. En jämförelse med resultaten nationellt för tidigare provversioner ger dock inget starkt stöd för den uppfattningen. Framträdande är också kommentarerna om den andra skrivuppgiften i delprov Skriva i samtliga tre provversioner, där mottagaren av texten ibland upplevs som otydlig och att ämnet i vissa av uppgifterna inte upplevs som lika relevanta för alla elever som genomför proven.

I den här uppföljningsrapporten görs ingen analys på uppgiftsnivå, men provgruppen kommer att gå vidare med en fördjupad analys av insamlat material för att undersöka om det finns något samband mellan skrivuppgifternas innehåll och utformning och elevernas förhållandevis låga resultat på de senaste skrivuppgifterna.

Provgruppen vill rikta ett tack till de lärare som har svarat på enkäten. Antalet inskickade prov och lärarenkäter till provgruppen är dock fortsatt lågt för flera av provversionerna. Detta riskerar att få en negativ inverkan på provgruppens möjlighet

att följa upp och analysera resultat på uppgiftsnivå, vilket är av stor vikt för att kunna säkra kvaliteten hos provet och följa upp avvikelser i resultat på nationell nivå. Det gör det också svårt för provgruppen att på ett systematiskt sätt följa upp lärares åsikter om och uppfattningar av provet. Provgruppen vill därför skicka med en vädjan till alla skolor om att skicka in prov och att svara på lärarenkäter.

Referenser

Ahlgren, K., Lindberg, I., Olofsson, M., Rydell, M. (2016). Teoretisk modell för bedömning av vuxnas andraspråksutveckling med fokus på kommunikation i vardags-, samhälls- och arbetsliv. På internet:

https://www.su.se/polopoly_fs/1.662710.1688120480!/menu/standard/file/Teoretisk%20modell%20för%20bedömning%20SFI%202016.pdf

Skolverket (2020a). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin. Insamling 2020- 04-16*. Skolverket. Stockholm.

Skolverket (2020b). *Lägesbild av situationen i gymnasieskolan med anledning av covid-19-pandemin. Insamling 21–25 september*. Skolverket. Stockholm.

Skolverket (2021c). *Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet. Delredovisning 3*. Skolverket. Stockholm.

Skolverket (2021b) *Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet, Delredovisning 4 – Tema komvux*. Diarienummer: 2020:1056. Skolverket. Stockholm.